Palveluväylän viitearkkitehtuurin päivitys

Lausunnonantajan saate Lausunnonantajia: 1

Yleiset kommentit palveluväylän viitearkkitehtuuriin ja sen dokumentteihin

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorin lausunto palveluväylän viitearkkitehtuurin päivityksestä (Dnro 645/00.04/2015)

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorilta lausuntoa Kansallisen palveluväylän viitearkkitehtuurikuvauksesta.

Valtorin näkemyksen mukaan Kansallisen palveluväylän viitearkkitehtuurin kuvaus on tarpeellinen ja edesauttaa kansallisen palveluarkkitehtuurin toteuttamista sekä osaltaan nopeuttaa palvelujen digitalisointia sekä tavoitteena olevien kansalaisille ja yrityksille suunnattujen palvelujen kehittämistä.

Kuvauksessa on pyritty nostamaan abstraktiotasoa edelliseen (v. 2013) palveluväylän viitearkkitehtuurikuvaukseen ja samalla on otettu käyttöön uudistettu kuvausmalli. Tässä työssä on osittain onnistuttu hyvin.

Abstraktiotason nostolla on viitearkkitehtuurista saatu poistettua ratkaisuarkkitehtuuritasolle paremmin soveltuvia kohtia sekä palvelun toteutukseen liittyviä yksityiskohtia. Samalla uudistunnut malli tuo olennaiset kohdat selkeästi esille.
Uudistettua viitearkkitehtuurimallia lyhyen yhteenvedon sekä yhdelle sivulle kootun tiivistelmäkuvan (yhteenvetokuva) muodossa on siten kannatettavaa käyttää myös jatkossa.

Vaikka kuvausdokumentit ovat pääsääntöisesti selkeitä ja havainnollisia eivät varsinainen kuvaus, yhteenveto sekä yhteenvetokuva ole täysin yhteneviä termistön, käytettyjen kuvien sekä kuvissa olevien termien kanssa. Etenkin yhteenvedoissa olevat uudet kuvat, jotka eivät esiinny varsinaisessa kuvauksessa pikemminkin sekoittavat kuin edistävät asian ymmärtämistä.

Kansallisen palveluväylän rakenteeksi on valittu ns. vyöhykemalli. Tämä on keskeinen valinta ja se tulee olennaisesti vaikuttamaan kansallisen palveluväylän rakentumiseen ja sen varaan rakennettujen palvelujen tiedonvaihdon toteutumisen onnistumiseen. Vyöhykemalli on sen merkitykseen nähden kuvattu dokumenteissa melko epäyhtenäisesti ja epäselvästi (etenkin kappaleet 3-5) eikä näiden eri vyöhykkeiden (julkinen väylä ja vyöhykeväylät) integroituminen toiminnallisesti ole riittävästi kuvattuna. Näin ollen dokumentin tarkoitukseksi nostettu kansallisen palveluväylän roolin esittäminen eri tietojärjestelmien välisen integraation välineenä ei täysin toteudu.

Tarkemmat huomiot on esitetty alla lausuntopyynnön mukaisella jaottelulla.

Palveluväylän viitearkkitehtuurin ja sen dokumenttien hyväksyntä *

- Hyväksytään ilman muutoksia
- Hyväksytään muutoksin (vaaditut muutokset on kuvattu tässä lausunnossa)
- Vastustetaan, perustelut

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

Hyväksytään muutoksin (vaaditut muutokset on kuvattu tässä lausunnossa)

Kommentit Palveluväylän viitearkkitehtuurin kuvaukseen

Lausunnonantajia: 1

Palveluväylän viitearkkitehtuurin kuvausdokumentti on ymmärrettävä

- Kyllä
- Ei

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

Kyllä

Oman organisaationi kannalta palveluväylän viitearkkitehtuuri

- on hyödyllinen
- on jonkin verran hyödyllinen
- ei ole hyödyllinen

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

on jonkin verran hyödyllinen

Palveluväylän viitearkkitehtuurissa esitetty vyöhykemalli on kuvattu ymmärrettävästi

- Kyllä
- Ei

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

Kyllä

Oman organisaationi kannalta esitetty vyöhykemalli

- on toteuttamiskelpoinen
- on vaikea toteuttaa, miksi?

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

on toteuttamiskelpoinen

Muita kommentteja ja huomioita vyöhykemalliin liittyen

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

Vyöhykemalli on ymmärrettävä, mutta sitä olisi voinut avata enemmän vyöhykeväylien näkökulmasta

Kansallisen palveluväylän rakenteeksi on valittu ns. vyöhykemalli. Tämä on keskeinen valinta ja se tulee olennaisesti vaikuttamaan kansallisen palveluväylän rakentumiseen ja sen varaan rakennettujen palvelujen tiedonvaihdon toteutumisen onnistumiseen. Vyöhykemalli on sen merkitykseen nähden kuvattu dokumenteissa melko epäyhtenäisesti ja epäselvästi (etenkin kappaleet 3-5) eikä näiden eri vyöhykkeiden (julkinen väylä ja vyöhykeväylät) integroituminen toiminnallisesti ole riittävästi kuvattuna. Näin ollen dokumentin tarkoitukseksi nostettu kansallisen palveluväylän roolin esittäminen eri tietojärjestelmien välisen integraation välineenä ei täysin toteudu.

Kommentit ja huomiot kuvaus-dokumentin kappaleisiin 1 Johdanto, 2 Kokonaisarkkitehtuurimenetelmän hyödyntäminen ja 3 Periaatetason arkkitehtuurikuvaukset (sisältäen viittaukset tekstiin)

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

Palveluväylän viitearkkitehtuuri (versio 1.9)

1 Johdanto

1.1 Kohdassa määritellään ensikerran kansallinen palveluväylä. tätä määrittelyä jatkuu pitkin dokumentaatiota niin, että määritelmä vaihtelee ja/tai saa uusia merkityksiä. Lopulliseen kuvaukseen olisi suotavaa kiteyttää tarkemmin, mitä/mikä kansallinen palveluväylä on.

1.2 Tässä kohtaa dokumentin kohderyhmä eroa yhteenvetodokumentissa olevasta kohderyhmästä.

1.3 Kuvassa (JHKA-kokonaisuus) olevat viitearkkitehtuurin kohdalta eivät termien osalta vastaa kohdan 1.4 termejä. Etenkin termien palveluväylä, kansallinen palveluväylä, julkinen palveluväylä, vyöhykeväylä, julkinen vyöhykeväylä käyttö tulisi tarkistaa lopulliseen versioon. Vastaavaa horjuvuutta termien käytössä esiintyy kaikissa lausunnolla olevissa dokumenteissa.

”JHKA-kokonaisuus” on myös rakenteena uusi eikä sitä kuvauksessa avata.

2 Kokonaisarkkitehtuurimenetelmän hyödyntäminen

2. Abstraktiotason nosto on varsin onnistunut. Vaikka kuvauksesta on ymmärrettävästi rajattu fyysisen tason kuvaukset pois, olisi kuvaukseen voinut mahduttaa loogiselle tasolle myös verkkokaavion.

3 Periaatetason arkkitehtuurikuvaukset

3.1 Keskeisissä periaatteissa ja myöhemmin dokumentaatiossa tulee esille ”kansallisen palveluväylän ekosysteemi” -käsite. Käsite kattaa mm. palveluväylää käyttävien palvelujen kehittäjiä ja muita vastaavia sidosryhmiä. Toisaalta palveluväylä rajataan useissa kohdissa vain tiedonvälitykseen keskittyväksi komponentiksi, jonka on tarkoitus olla näkymätön eri palvelujen käyttäjien näkökulmasta. Voisiko ekosysteemi-käsitteen ottaa tässä yhteydessä siis laajempaan tarkoitukseen ja käyttää sitä vain ”kansallisen palveluarkkitehtuurin ekosysteemi”-merkityksessä, kuten kappaleessa 4.3.

3.2 Osa kansallisen palveluväylän tavoitteista olisi hyvä kohdentaa rajatummin (vain) palveluväylään liittyviin tavoitteisiin ja erottaa niistä kansalliseen palveluarkkitehtuuriin kuuluvat tavoitteet. Asioinnin helpottaminen ja kansantalouden tehostaminen voisivat sopia paremmin ylemmän tason (Kapa) tavoitteiksi.

Vaatimus avoimeen lähdekoodiin käyttämiseen palveluväylän toteutuksessa tarkoittanee tässä yhteydessä vain julkisen palveluväylän osuutta. Se ei voi olla vaatimus vyöhykeväylien toteuttamiseen tai kansalliseen palveluväylään liitettyjen palvelujen toteuttamiseen. Tämä kohta tulee tarkentaa lopulliseen kuvaukseen.

3.3 Sidosarkkitehtuuritaulukossa Tuve-verkon vastuutahoksi on merkitty Valtori. Toistaiseksi vastuutahona toimii Haltik. Vaikka viitearkkitehtuuri kuvaa tavoitetilaa, ei sen tulisi ennakoida vastuutahoon muutosta. Taulukko tulee päivittää vastaamaan muuttunutta tilannetta.

Valtionhallinnon integraatiopalvelun (VIA) kuvauksessa tekstin ”…siirtää digitoituja tietoja….” voisi muuttaa muotoon ”…siirtää tietoja…”

3.5 Tietoturvaperiaatteissa rajataan palveluväyläoperaattorin ja omistajan vastuuta ja sälytetään sitä

hajautetusti kaikille toimijoille. Kukin toimija toki vastaa omistamistaan palveluista, mutta kokonaisuuden turvallisuuden takaamiseksi tulisi olla taho, jolla on mahdollisuus auditoida myös julkiseen palveluväylään liittyvä tietoturva. Tämä malli tulee olla osa palveluväylään liittyvää hallintamallia ja mukana sopimusmalleissa.

3.7 Palvelutason määrittelyyn tulisi olla yksi kansallisen palveluarkkitehtuurin kehittämisen yhteydessä toteutettu malli, joka huomioi eri vyöhykkeiden erilaiset palvelutasomahdollisuudet (ja rajoitukset).

Kommentit ja huomiot kuvaus-dokumentin kappaleeseen 4 Toiminta-arkkitehtuurin arkkitehtuurikuvaukset (sisältäen viittaukset tekstiin)

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

4 Toiminta-arkkitehtuurin arkkitehtuurikuvaukset

Keskeiset linjaukset ovat perusteltuja, mutta hallintamallissa tulee huomioida, että sopimusten tekeminen ja hallinta ovat riittävän keveitä. Tarkoituksena ei liene lisätä hallinnollista taakkaa ja kustannuksia tältä osin.

4.2 Omana sidosryhmänä voisi tunnistaa myös kansallista palveluväylää operoivat tahot, elleivät ne ole jo mukana ”ylläpitäjissä”. Tässä yhteydessä ”kansallinen palveluväylä” tarkoittanee vain julkista palveluväylää; ei vyöhykeväliä, joiden toiminnasta ja ohjauksesta vastaa eri tahot kuin kohdassa mainitut.

4.3 Kansallisen palveluarkkitehtuurin kuvaus ja kansallisen palveluväylän rooli siinä olisi hyvä nostaa heti Toiminta-arkkitehtuuri -otsikon alle, sillä se jäsentää jatkon kuvausta oleellisesti ja samalla asemoi kansallisen palveluväylän roolin ”vain” konseptiksi välittää tietoa järjestelmien välillä.

Kommentit ja huomiot kuvaus-dokumentin kappaleeseen 5 Tietoarkkitehtuurin arkkitehtuurikuvaukset (sisältäen viittaukset tekstiin)

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

5 Tietoarkkitehtuurin arkkitehtuurikuvaukset

Keskeiset linjaukset ovat kannatettavia. Palvelujen/tietosisältöjen kuvausta varten tulee olla yhteinen kansallisen palveluarkkitehtuurin kehittämisen yhteydessä toteutettu malli, joka mahdollistaa yhtenäisen kuvaustavan

5.1Käsitteet luottamuksellinen, salainen ja erittäin salainen tieto tulee kuvata selitteessä Vahti-suojaustasojen mukaisesti.

5.3 Kohdassa otetaan kantaa julkisen palveluväylän rekistereihin. Kohtaa tulisi laajentaa niin, että se

kuvaa myös vyöhykeväylissä tarvittavat rekisterit, jos niitä tarvitaan julkisen palveluväylän yhteydessä toimimiseen tai maininnan, jos niitä ei tarvita.

5.5 kohta on hieman löysästi kirjoitettu; viitearkkitehtuurissa ei tulisi olla ohjeita/hyviä käytäntöjä, vaan kuvausta tulevasta mallista. Tietosisältöjen ja versioiden ylläpitoon tulisi luoda malli eikä tyytyä toteamaan sen olevan haastavaa.

5.6 Tiedon saatavuuden yhdenmukaistaminen ja eri kanavien määrän vähentäminen lienee yksi keskeinen kansalliseen palveluväylään liittyvä tavoite (toimintalinjaus). Ne ovat myös koko hankkeen kannattavuuden kannalta oleellisia tekijöitä, joiden saavuttamista tulee ohjata ja tukea.

Kommentit ja huomiot kuvaus-dokumentin kappaleeseen 6 Tietojärjestelmäarkkitehtuurin kuvaukset (sisältäen viittaukset tekstiin)

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

6 Tietojärjestelmäarkkitehtuurin kuvaukset

6.1 kohdasta ei selviä mitkä palvelut kansallinen palveluväylä tarjoaa, sillä ”sinisellä reunustetut” eivät erotu kuvasta.

6.2 Tässä kohtaa kansallinen palveluarkkitehtuuri -kokonaisuus ja palveluväylä menevät ajatuksellisesti päällekkäin. Todellisuudessa tässä kuvataan isompaan kokonaisuuteen (kapa) kuuluvia palveluja, jotka voivat olla olemassa ilman palveluväylää. Kohta voisi kokonaisuudessaan olla kuvattuna ennen kohtaa 6.1, jossa kuvataan tarkemmin palveluväylän ”tekniset palvelut”

Kommentit ja huomiot kuvaus-dokumentin kappaleeseen 7 Teknologia-arkkitehtuurin kuvaukset (sisältäen viittaukset tekstiin)

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

7 Teknologia-arkkitehtuurin kuvaukset

Keskeisimmissä linjauksissa nostetaan esille, että kansallisen palveluväylän toteutuksen tulee koko laajuudeltaan perustua avoimeen lähdekoodiin. Tämä tarkoittanee vain julkisen palveluväylän osuutta; ei vyöhykkeiden toteutuksia.

Kommentit Kokonaisarkkitehtuuritaulukoihin (Liite 1)

Lausunnonantajia: 1

Kokonaisarkkitehtuuritaulukot ovat ymmärrettäviä

- Kyllä
- Ei

Kokonaisarkkitehtuuritaulukot ovat hyödyllisiä

- Kyllä
- Ei

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

Kyllä

Kommentit ja huomiot Kokonaisarkkitehtuuritaulukoihin sisältäen viittaukset taulukkokohtiin

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

Taulukot ovat selkeitä ja riittävän kattavia

Kommentit Viitearkkitehtuurin yhteenveto-dokumenttiin (liite 2)

Lausunnonantajia: 1

Palveluväylän yhteenvetodokumentti on ymmärrettävä

- Kyllä
- Vastausvaihtoehto

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

Kyllä

Palveluväylän yhteenvetodokumentti on hyödyllinen

- Kyllä
- Vastausvaihtoehto

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

Kyllä

Kommentit ja huomiot Yhteenveto-dokumenttiin (sisältäen viittaukset tekstiin)

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

Yhteenvetodokumentti tulisi tarkistaa termien ja kuvien suhteen. Nykyisellään se eroaa päädokumentin kanssa. Yhteenvedossa ei tulisi enää esittää uusia kuvia, jotta varsinaisen dokumentin sanoma pysy yhtenäisenä

Kommentit Viitearkkitehtuurin yhteenvetokuvaan (Liite 3)

Lausunnonantajia: 1

Palveluväylän yhteenvetokuva on ymmärrettävä

- Kyllä
- Ei

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

Kyllä

Palveluväylän yhteenvetokuva on hyödyllinen

- Kyllä
- Vastausvaihtoehto

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

Kyllä

Kommentit ja huomiot Yhteenvetokuvaan (sisältäen viittaukset tekstiin)

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori Risto Antero Rasimus 28.8.2015

Kts. kommentit liitteeseen 2

Mene edelliselle sivulle